Алєксєєв Ігор Валентинович,
доктор економічних наук, професор кафедри фінансів;
Угрин Андрій Петрович,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти;
Яремкович Мар'ян Тарасович,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»;
Національний університет «Львівська політехніка»

ВЕНЧУРНЕ ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Загальновідомі чинні визначення венчурного інвестування відображають його багатогранність і різноманітність. У роботах деяких дослідників венчурне інвестування розглядається не лише як фінансова підтримка, а й як надання додаткової допомоги у вигляді консультування, менторства та доступу до мережі професійних контактів. Такий підхід підкреслює, що венчурне інвестування – це не лише капіталовкладення, а й активна участь інвестора у розвитку та управлінні підприємствами. З нашої точки зору варто зазначити, що розвиток підприємств є, за певних обставин, впливом на економіку територіальних громад. Тому поняття венчурного інвестування, охоплюючи широкий спектр діяльності з інноваційного підприємництва, також є чинником розвитку територіальних громад. Венчурне інвестування є динамічним процесом, який вимагає від інвесторів не лише фінансових ресурсів, а й глибокого розуміння специфіки розвитку високотехнологічних проєктів і безпосередньої участі в їх управлінні.

Крім того, венчурне інвестування зазвичай розглядають за стадіями фінансування, секторами економіки, а також за територіальними громадами, на яких впроваджуються інвестиції. Будь-яка класифікація надає ширші можливості для досліджень, зокрема для кращого розуміння специфіки та динаміки венчурних інвестицій у різних умовах і галузях. Процес реалізації венчурних інвестицій поділяється на декілька стадій залежно від рівня розвитку підприємств, які залучають фінансування. Кожна з цих стадій має особливості, ризики та очікування з боку інвесторів, підприємств, керівників територіальних громад. Основними стадіями венчурного інвестування є Pre-seed, Seed, Series A та наступні раунди (Series B, C, D тощо). Докладні характеристики зазначених стадій розглянуто в [1, с. 10–79.].

Венчурне інвестування є однією з основних складових інноваційного розвитку економіки, оскільки воно надає не лише фінансову підтримку, а й доступ до експертизи, мережі контактів і ресурсів для стартапів на ранніх етапах їх розвитку. Однак цей тип інвестицій супроводжується високим рівнем ризиків

і викликів, які виникають унаслідок дії як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. Аналіз цих ризиків і викликів є важливим для розуміння механізмів венчурного інвестування та розроблення ефективних стратегій з метою мінімізації можливих негативних наслідків. Ризики, пов'язані з венчурними інвестиціями, докладно розглянуто в [2, с. 2143–2154].

Венчурне інвестування є ключовим компонентом екосистеми інновацій, забезпечуючи не тільки фінансовий ресурс для розвитку новаторських проектів, а й необхідну експертизу, менторство та доступ до мережі контактів. Його роль у фінансуванні інновацій є особливо важливою на ранніх стадіях розвитку технологій і бізнесу, коли ризики є високими, а потреба в капіталі є найбільшою.

Згідно з даними Національної асоціації венчурного капіталу (NVCA), венчурне фінансування є одним із основних рушійних чинників інноваційної економіки, сприяючи розвитку нових підприємств і технологій, здатних змінювати ринкові умови та створювати нові сектори економіки. Характерним у цьому аспекті є ринок США, де венчурний капітал має багаторічну історію успіху в підтримці компаній, які стали лідерами світової економіки, як-то Apple, Google та Facebook [3, с. 9].

Венчурне інвестування зорієнтоване на довгострокові вкладення у створення та оновлення підприємств. На стадії започаткування бізнесу або перепрофілювання підприємства виникають складності з отриманням банківських кредитів, випуском акцій. Залучення необхідних фінансових ресурсів може виявитися або недоступним, або недостатньо ефективним через високий рівень невизначеності та ризиків. За таких умов досвід венчурних інвесторів і використання ними найкращих методів ринкового аналізу дає змогу обрати кращі перспективні проєкти розвитку підприємства. Завдяки цьому підприємства можуть формувати потенціал лідерів у своїх секторах і отримувати необхідні фінансові ресурси для досягнення мети.

Венчурне інвестування відіграє особливо важливу роль у фінансуванні інновацій в періоди економічних змін або криз, коли інші джерела капіталу стають обмеженими. У такі моменти венчурний капітал може стати критично важливим ресурсом для інноваційних підприємств, надаючи їм можливість продовжувати розроблення нових продуктів і технологій навіть за відсутності доступу до інших форм фінансування. Цей висновок є важливим для періоду повоєнної відбудови національної економіки, а також економіки територіальних громад.

Відновлення та розвиток економік територіальних громад та економіки держави значною мірою визначатиметься масштабами венчурного інвестування. Оцінювання впливу венчурних інвестицій на економіку проводять в різноманітних аспектах: наявність стимулів для створення і впровадження інновацій, стимулювання участі в інноваційному процесі наукових і креативних інженерних кадрів, створення інноваційно облаштованих робочих місць, зростання ВВП, зростання експорту, залучення іноземних інвестицій,

підвищення конкурентоспроможності продукції та послуг національних товаровиробників, покращення інвестиційного клімату.

Створення інновацій і стимулювання їх впровадження у виробництво з подальшим просуванням на ринку є основним ефектом венчурного капіталу. Інвестиції в нові технології та інноваційні бізнес-моделі сприяють розвитку високотехнологічних галузей, підвищують ефективність виробництва та споживчі можливості. Інновації також відкривають нові ринки та послуги, що підтримує економічне зростання і розвиток.

Створення інноваційно облаштованих робочих місць – одна з найбільш очевидних короткострокових переваг венчурного капіталу. Інвестиції в стартапи та розвиток бізнесу створюють нові робочі місця, що сприяє зростанню зайнятості в економіці. Прикладом цього є досвід США. Згідно з даними NVCA (National Venture Capital Association), у 2019 році компанії, профінансовані венчурними фондами, створили у США мільйони нових робочих місць, що сприяло економічному зростанню [3, с. 9].

Загальновизнаним є той факт, що покращення інвестиційного клімату в країні є важливим чинником для залучення як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій. Успішні приклади стартапів, що отримали венчурне фінансування, стимулюють інтерес до інвестицій у нові проєкти, підвищуючи загальний рівень інвестиційної активності в країні.

Отже, венчурні інвестиції відіграють вирішальну роль у підтримці інновацій, економічному розвитку та підвищенні конкурентоспроможності національної економіки на глобальному ринку. Важливо бачити, що національна економіка складається з економік регіонів, територіальних громад. А тому значення механізму венчурного інвестування для економічного зростання та розвитку окремих територіальних громад, як і для національної економіки загалом, не можна недооцінювати. Адже венчурний капітал надає необхідні ресурси та підтримку для реалізації інноваційних ідей і проєктів підприємств, а опосередковано для відповідних територій.

Для кращого розуміння можливого впливу венчурних інвестицій на економіку України доцільно спершу розглянути історичну динаміку цього виду інвестицій та визначити причини змін рівня фінансування. Нижче представлено дані щодо щодо венчурних інвестицій в українські стартапи в 2014–2024 рр.

В останнє десятиліття (2014–2024) обсяг венчурних інвестицій в Україні становив приблизно 8,8–9,2 млрд дол. з піковим значенням у 2021 році близько 2,7 млрд дол. [4, с. 1–2]. Багато дослідників відзначають, що основна частка венчурних інвестицій припадає на технологічний сектор (IT, програмне забезпечення, e-commerce, fintech). У 2022–2023 рр. відбулося значне падіння венчурного інвестування внаслідок повномасштабного вторгнення Росії в Україну. Натомість у 2024 році кількість угод із венчурного інвестування зросла майже вдвічі, що свідчить про ознаки відновлення ринку, а серед тенденцій – зростання інтересу до військових технологій, «зеленої» енергетики, агросектору

та інфраструктури, створення нових фондів для підтримки стартапів, переміщення частини активів у безпечніші регіони та міжнародне партнерство, а також посилення фокусу на інноваційні технології для розвитку економіки. Такий перебіг подій може позитивно позначитися на розвитку тих територіальних громад, які створюватимуть сприятливі умови для венчурних фондів і підприємств.

Венчурне інвестування в Україні, як і в багатьох інших країнах, відіграє важливу роль у стимулюванні інноваційного розвитку, підтримці стартапів і впровадженні передових технологій в економіку. Воно допомагає молодим підприємствам подолати так звану долину смерті – критичний етап між створенням продукту та його комерціалізацією, коли доступ до фінансування є вкрай важливим. Проте розвиток венчурного інвестування в Україні стикається з низкою суттєвих ризиків, які обмежують можливості інвесторів і підприємців, сповільнюючи темпи інноваційного прогресу.

Однією з ключових перешкод є політична нестабільність, викликана війною. Це створює непередбачувані умови для ведення бізнесу, підвищує ризик втрати капіталу внаслідок можливих змін у регуляторному середовищі або критичних змін на ринку.

Економічна нестабільність, зокрема інфляція, коливання валютного курсу та нестабільність фінансових ринків знижують привабливість країни для інвесторів. Такі умови ускладнюють ведення бізнесу та створення сприятливого середовища для залучення венчурного капіталу, обмежуючи потенціал розвитку інноваційного сектору.

В умовах глобалізації та посилення конкуренції за інвестиції територіальним громадам України необхідно створювати сприятливі умови для залучення венчурного капіталу. Одним із перспективних напрямів є зменшення податкового навантаження та оптимізація бюрократичних процедур шляхом діджиталізації.

Список використаних джерел

1. KPMG. Q4’22 Venture Pulse Report – Global trends. P. 10–79. URL: https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2022/02/q4-venture-pulse-report-global.html

2. Haslanger P., Lehmann E. E., Seitz N. The performance effects of corporate venture capital: a meta-analysis. *The Journal of Technology Transfer*. 2022. Vol. 48. P. 2132–2160. URL: https://link.springer.com/article/10.1007/s10961-022-09954-w

3. NVCA Yearbook. National Venture Capital Association. 2023. URL: https://nvca.org/nvca-yearbook/

4. Over 1,400 Deals Worth Nearly $9B closed in Ukraine Over the Past Decade. InVenture. 2025. URL: https://inventure.com.ua/en/news/world/over-1400-deals-worth-nearly-dollar9b-closed-in-ukraine-over-the-past-decade?utm_source=chatgpt.com